
UNITATEA CREȘTINĂ ȘI PROTESTANTISMUL

ARGUMENTUL TEOLOGIC AL
UNITĂȚII ÎN IDENTITATE

„Un domn, O credință, Un botez”

Colecția *Duhul Adevărului* - 24

Făgăraș - 2022

Cuvânt înainte	9
I. Problema Unității Creștine	11
1. Analiza problemei unității în protestantism	11
II. Protestantismul, din perspectiva Unității Bisericii.....	29
1. Cunoașterea. Autoritatea Scripturii. Sola Scriptura	30
<i>Interpretarea Scripturii.</i>	<i>31</i>
Biserica, subiectul interpretării,.....	31
și Scriptura, obiectul interpretării.....	31
<i>Natura informației Scripturii.....</i>	<i>43</i>
<i>Autoritatea Scripturii. Nivel de corectitudine și nivel de</i>	
<i>completitudine</i>	<i>54</i>
Cunoașterea, proces în timp de asumare informațională.....	61
<i>Tradiția. Unitatea și identitatea între Tradiție și Scriptură.</i>	
<i>Tradiția Protestantă.....</i>	<i>65</i>
<i>Cunoașterea antiteticeă protestantă.....</i>	<i>76</i>
<i>Sola Scriptura sau reducerea Duhului la tăcere în istorie</i>	<i>87</i>
2. Identitate și legitimare retorică	93
3. Protestantismul nu are o identitate teologică	108
4. Sinodalitatea, dogma și anatema, parte a identității Bisericii	112
5. Absolutismul existențial al Sola-urilor	118
6. Ființa Bisericii în Protestantism.....	120
7. Structura organizațională a Bisericii	127
8. Importanța Tainelor	156

Împărțășirea.....	157
Botezul	167
9. Mântuirea protestantă prin <i>gând-convingere</i>	179
Introducere	179
<i>Iubirea, unitatea și legea iubirii-asemănării</i> , fundamentele discuției despre mântuire	181
Mântuirea în participare.....	184
Mântuirea ca stare existențială	191
De unde pornim în discuția despre mântuire? De la păcat sau de la persoană-iubire? De la cădere sau de la îndumnezeire?	196
Ce sunt Pildele? Cum este judecata omului?	202
Conceptul protestant de <i>absolvire-justificare</i>	218
Catholicismul și protestantismul <i>schimbă sensul și criteriul legii</i> , de la o lege a iubirii-asemănării, a persoanei, la un sistem tranzacțional, impersonal	228
Cele două credințe protestante, <i>credința aresponsabilă</i> (<i>convingerea</i>) și <i>credința biblică</i> . Silogismul „credinței” protestante	244
Alterarea în protestantism a noțiunilor biblice <i>lege, credință,</i> <i>responsabilitate, mântuire</i> . Terminoteologia	250
Mântuirea protestantă ca <i>simplă convingere</i> . Protestantismul nu este o credință, este o <i>simplă invocare a lui Dumnezeu</i>	258
Corespondentul juridic al mântuirii protestante ca <i>simplă</i> <i>asumare declarativă</i> , incompatibil cu conceptul biblic de lege „ <i>Crede și te vei mântui</i> ”, este un îndemn la nădejde, nu este o definire a mântuirii. Nu este într-un context axiologic eclesiologic.....	264
10. Cinstirea Maicii Domnului	270
11. Cinstirea icoanelor.....	302
12. Contribuția în comunitate. Zeciuiala.....	310

13. Criteriul <i>opționalității</i> Scripturii. <i>Suficientul și ne-necesarul</i> Scripturii în protestantism.....	320
14. <i>AntiScriptura Protestantă</i>	324
15. Teza teologică protestantă, antiteză a actului istoric teologic de cinstire a divinității.....	349
16. Protestantismul, antiteză creștină.....	359
III. Unitatea Creștină.....	369
1. Unitatea Creștină în Identitatea Unică, în Ortodoxie.....	369
2. Următorii pași teologici în Ortodoxie cu privire la dialogul cu protestanții.....	371
IV. Ecumenismul ortodox nu a început încă în mod autentic.....	375
1. Starea teologică actuală a Ecumenismului.....	375
2. Necesitatea unei teze a unității creștine, susținută în Biserică.....	381
3. Fundația discuției despre unitatea creștină.....	383
4. <i>Ecumenismul intern</i> și evoluția internă a Ortodoxiei.....	385
5. <i>Catedrala teologică a mântuirii neamurilor</i> . Un plan de proiect pentru <i>proiectul unității creștine</i>	397
6. Unitatea creștină, sau călătorul căzut de astăzi, din pilda samarineanului milostiv	403
7. Concluzii	406
Bibliografie	407

1. ANALIZA PROBLEMEI UNITĂȚII ÎN PROTESTANTISM

Parcurgând lucrări ecumenice despre unitate, un lucru devine foarte vizibil: toate comunitățile creștine admit în mare că Biserica este comunitate, credință, identitate, comuniune, unitate, dar, în același timp, toate refuză unitatea între ele. Paradoxul este că toate sunt aparent la fel ca structură eclesiologică, dar toate sunt rupte între ele. Iar problema este în înțelegerea corectă a ce a izvorât unitatea. În Cincizecime și *legătura credinței cu Cincizecimea*. În înțelegerea a ce este *unitatea și identitatea*, conceptele fundamentale de la baza discuției despre credință și asumare.

O declarație care arată acest lucru: „Textul ecumenic afirmă că «misiunea creștină este lucrarea Trupului lui Hristos în istoria umanității – o continuitate a Cincizecimii».”¹ Această afirmație regăsită în protestantism, amintită în textul de mai sus, este foarte generică și nu arată împlinirea întregii axiologii în Cincizecime. Dar ruperea Cincizecimii de axiologie este problema majoră în protestantism. Cincizecimea este egală cu comunitatea, comuniunea, identitatea, unitatea, cu întemeierea unității în acestea. Cincizecimea este o dare în ființă a acestora, a unei unități în timp, a unei unități cincizecimice. Iar ce trebuie corectat și completat aici teologic este precizarea dimensiunilor corecte ale unității, astfel încât o teză ruptă de istorie și de unitate, precum cea protestantă, să le înțeleagă precis.

„Unitatea Bisericilor este aprofundată în raportul Secției I, în tema *Duhul Sfânt și catolicitatea Bisericii*. La Uppsala, discuțiile

¹ Pr. Prof. Gheorghe Petraru, *Teologie Fundamentală și Misionară. Ecumenism*, Editura Performantica, Iași, 2006, p. 324.

au avut un profund caracter eclesiologic. S-a arătat că diversitatea, adică prezența Bisericilor locale, nu distruge catolicitatea, ci este temelia ei dinamică.”² Or, diversitatea teologică apare din neasumarea, neînțelegerea diversității și înlocuirea ei cu unele opțiuni neevangelice, în care se recuperează greșit din Scriptură o „diversitate”, dar nu o axiologie. Această teologie a diversității arată incapacitatea de recuperare din Scriptură a coordonatelor majore ale unității.

Pe lângă izvorul unității trebuie să înțelegem coordonatele biblice ale unității. Unitatea nu este un concept abstract. Este o noțiune precisă în Biblie, într-un cadru de noțiuni fundamentale conexe, descoperite exact în acest mod. Pentru a putea discuta despre unitate și eclesiologie trebuie făcut înainte un excurs în ceea ce numim axiologia teologică eclesiologică. În axiologia eclesiologică găsim un cadru pentru cum este structurat în mod corect discursul despre eclesiologie, comuniune, Cincizecime și unitate.

Protestantismul privește la Scriptură, nereușind să asume coordonatele și reperatele majore ale acesteia legate de diferite teologii. Și pornește teologic folosind diferite fire de pornire, care nu sunt în mod real puncte de start în argumentul teologic biblic autentic. Mai ales în teologia mântuirii și a harului se vede acest lucru, unde protestantismul, în loc să considere că Hristos nu a lăsat capete de informații prin care credincioșii să se rătăcească, caută virgule de la care să pornească și care să clarifice calea protestantă, una înfundată teologic din cauza firului greșit apucat pentru construcția teologică protestantă.

Ortodoxia pornește în discursul despre unitate în mărturisirea acesteia în propriu exercițiu creștin: „La întrunirea ecumenică de la Centrul ortodox al Patriarhiei de la Chambessy (19-24 iunie 1995) (...) mitropolitul Ioan de Pergam arată că Biserica este o «entitatea istorică, eshatologică, relațională și sacramentală». Cu alte

² Pr. Prof. Gheorghe Petraru, *Teologie Fundamentală...*, p. 311.

cuvinte, ființa Bisericii nu se va structura, nu poate fi plasată undeva, într-un orizont al așteptării, spre un viitor imprevizibil, ea urmând eventual a se realiza, împlini prin convergența spre unitate în diversitate a tuturor confesiunilor și grupurilor creștine existente, ci *Biserica există de la Cincizecime*, ca *instituție teandrică a mântuirii*, a sfințirii oamenilor și a vieții lor în Hristos Mântuitorul. De aceea, Ortodoxia se înțelege pe sine și se oferă ca *Biserica cea una* și această viziune va fi întotdeauna «criteriul călăuzitor pentru participarea ortodoxă în mișcarea ecumenică».³

Ortodoxia vede unitatea, întregul divinitate-umanitate ca fiind o unitate legată indisolubil de identitate (unitatea de credință, care este egală, și o identitate unică legată de Cincizecime). Unitatea și identitatea sunt legate în Ortodoxie, unitatea fiind legătura pe care o avem în toate dimensiunile, actele existențiale, iar identitatea fiind chipul lui Hristos, al Adevărului, forma lucrării pe care o avem prin Hristos: „Iisus Hristos este o Persoană divino-umană și numai în El se poate găsi adevărata unitate creștină, pentru că «temeiul unității și al reconcilierii creștine nu este o ideologie sau o filozofie, ci o persoană, și nu orice persoană, ci Persoana divino-umană, Persoana lui Iisus Hristos». Rolul Mișcării ecumenice nu este de a-i schimba identitatea lui Iisus Hristos, ci este acela de a regăsi încrederea în identitatea Fiului, care ne este prezentată în Revelația divină, cu toate că nu se abordează toate aspectele legate de Persoana Mântuitorului. Această identitate a Mântuitorului este mărturisită și transmisă generațiilor următoare, în chip neștirbit, de către Biserica Ortodoxă.”⁴ Legătura dintre unitate și identitate este continuu subliniată de Biserică. Unitatea este doar în unitatea de credință, adică în identitatea crescută din Cincizecime.

Nu ar trebui să ne apucăm să fabricăm creștinisme și unități după 2000 de ani. Dar asumăm unica unitate stabilă cincizecimică, după 2000 de ani. Înainte de a discuta despre fabricarea unui

³ Pr. Prof. Gheorghe Petraru, *Teologie Fundamentală...*, p. 327.

⁴ Pr. Prof. Gheorghe Petraru, *Teologie Fundamentală...*, pp. 368-369.

creștinism (pentru că, de fapt, dialogul ecumenic actual ajunge la producerea unui creștinism prin tot felul de acorduri), ar trebui văzut ce teologie se pretează ca o unitate cincizecimică, stabilă, istorică, care a avut capacitatea istoric să se dovedească în toate dimensiunile. Este un nepotrivit teologic să fabrici unități după 2000 de ani sau să calculezi ecuația unității la sfârșitul veacurilor. Unitatea, dacă nu există în istorie, nu va putea fi produsă teologic, nefiind o lucrare omenească. Ori există în istorie, ori nu va putea omul să o găsească. Mai ales după 2000 de ani.

Nebuloasa definirii și căutării unității, în care se propun tot felul de ipoteze legat de ce ar fi, este clarificată teologic: noi lucrăm un act existențial, ca un întreg, între divinitate și umanitate, cuprins dogmatic, iar măsura lucrării acestuia este unitatea care ne arată ca un tot, ca un întreg istoric. Or, unitatea vine din stabilitatea dogmatică. Arată unitatea în timp. Arată puterea dogmei în lucrarea comunității. Unitatea este un efect al proprietății teologice de stabilitate, de a fi corectă, echilibrată. În adevăr.

Unitatea este un act de legătură cu divinitatea, în toate dimensiunile acestei legături. Cincizecimea este întemeierea unității în toate dimensiunile acesteia, comunitate, legătură (comuniune), credință (atributele și dimensiunile credinței), Apostoli (temelie a Bisericii ca și comunitate, în toate dimensiunile, depozitari ai credinței), prin Duhul Sfânt. Umanitatea trăiește începând cu Cincizecimea un act existențial, o legătură cu divinitatea, ca un întreg, în unitate. Comuniunea, unitatea și identitatea cuprind actul lucrat, lucrarea acestuia ca întreg, și chipul actului, modul în care acesta este lucrat. Comuniunea este *actul* de legătură, unitatea este *măsura* actului, un atribut, iar *identitatea* este *definire actului*, *un raport*, ca fiind o definire a noastră prin Dumnezeu.

Unitatea este una atât prin Cincizecime, care este izvorul și întemeierea unității, păstrată în comunitățile izvorâte apostolic. Unitatea este Cincizecime-centrică. Este o unitate care este vizibilă

în comunitățile istorice izvorâte din Cincizecime. Iar unitatea este purtată în istorie, este transmisă în istorie, în toate dimensiunile ei:

1. Unitatea *comunității* – care este păstrată de comunitățile, bisericile răsăritului.
2. Unitatea *credinței* – cum este păstrată prin Sinoade, Tradiție, în răsărit.
3. Unitatea *comuniunii* – în care sacrul și lucrarea comunității este aceeași în timp, alături de divinitate.
4. Întregul Bisericii, Unitatea, este vizibilă în timp, în istorie. În ceea ce numim Unitatea Răsăriteană, Biserica Ortodoxă.

Părintele Boris Bobrinsky spune despre această „Cincizecime permanentă”: „Darul cincizecimic al Duhului Sfânt este consecutiv lucrării mântuitoare a lui Hristos: *Acum lucrarea lui Hristos s-a terminat și începe lucrarea Duhului Sfânt*, scria Sfântul Grigorie Teologul. *Iconomieii Fiului îi urmează aceea a Duhului Sfânt*, spunea Vladimir Lossky. (...) Momentul istoric al Pogorării Duhului Sfânt, așa cum este atestat de către Evanghelistul Luca (Fapte, 2), nu este doar un eveniment punctual din istoria mântuirii, ci el reprezintă inaugurarea unei noi și permanente realități.”⁵

Înțelegem prin unitate asumarea axiologiei eclesiologice de către comunitate și divinitate. Adică lucrarea unui act existențial care are ca dimensiuni majore, principii existențiale, cele arătate în axiologie. Unitatea este o parte a axiologiei. Este o măsură a comuniunii și ne arată că toate trebuie făcute ca întreg, în legătură strânsă, într-o perihoreză a umanității, necesară acestei lucrări alături de divinitate. Unitatea exprimă perihoreza, întrepătrunderea, dar și continuitatea în actul existențial al umanității cu divinitatea. Unitatea este dimensiunea de continuitate și persistență, permanență a legăturii cu divinitatea, a umanității. Este și un criteriu de continuitate,

⁵ Pr. Prof. Dr. Boris Bobrinsky, *Taina Bisericii*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 43.

arătat și dăruit de Dumnezeu. „Comunicarea-dialog presupune împărtășirea reciprocă a persoanelor care se comunică.”⁶

Duhul este cel care întemeiază acest „Ca toți să fie una” între umanitate și divinitate și susține unitatea. Unitatea este continuitatea lucrării Duhului în umanitate, în comunitățile izvorâte istoric, apostolic și din Cincizecime. Unitatea este circumscrisă acestei experiențe istorice, izvorâte din istorie. Comunitățile istorice au crescut în timp și au evoluat în Părți ale Bisericii, în Părțile Răsăritului (Unitate ca Biserica Ortodoxă) și Părțile Apusului (fiind sub monopolul Scaunului Romei, rupte în timp de Biserică).

Cincizecimea este izvorul unității, întregului. Apostolii nu sunt în sine doar Apostoli, ci sunt și Biserica, sunt temelia Bisericii, prima comunitate, prima Biserică. Sunt, la fel, identitatea Bisericii, sunt depositoryii identității Bisericii. Sunt primii în legătură, în comuniune cu Dumnezeu. Sunt primii în comuniunea activă, în sfințenie, în sacrul adus de divinitate. Și sunt cei în care unitatea între Dumnezeu și om este săvârșită și împlinită în istorie. Unitatea este una dumnezeiască, la care și omul devine participant, în istorie. Este legarea omului de Dumnezeu, prin Hristos. Este o unitate care primește chipul unității treimice, fiind susținută de chipul Treimii, de Adevăr. „Cincizecimea, cu toate darurile cele fără de moarte ale Dumnezeirii treimice și ale Însuși Duhului Sfânt, se mărginește la Sfinții Apostoli = la sfânta credință apostolească = la Sfânta Predanie apostolească = la sfânta ierarhie apostolească = la tot ce este apostolesc = la ceea ce este Dumnezeu-omenesc.”⁷

Ce susține unitatea în istorie sunt Adevărul, Duhul Adevărului și unitatea - legătura în toate a comunității. Cum înțelegem adevărul în istorie? Adevărul veșnic este imutabil. Are ceva neschimbabil în el. Adevărul transcendent este unic, este identic, este o identitate în același timp, este ceva care transcende existența. Dar noi cuprindem

⁶ Coord. Pr. Prof. Dr. Ștefan Buchiu, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Vol. I, Editura Basilica, București, 2017, p. 95.

⁷ Sfântul Iustin Popovici, *Biserica Ortodoxă și Ecumenismul*.